

Posudek oponenta disertační práce Mgr. Evy Cerniňákové

„Doménová ontologie pro oblast automatizace knihoven“

předkládané v roce 2021 na Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK Praha

I. Stručná charakteristika práce

Práce se zabývá vytvořením doménové ontologie pro oblast automatizace knihoven, a to počínaje podrobnou analýzou, zhodnocením a výběrem použitelných zdrojových dat (zahrnující části intelektuální i automatizované pomocí různých dostupných nástrojů), přes rozbor a shrnutí problémů, důležitých aspektů a faktorů ovlivňujících vývoj knihovního softwaru pro konkrétní instituci, tvorbu pilotní ontologie (jako předběžného východiska), až po vlastní vytvoření cílové doménové ontologie a zhodnocení její využitelnosti.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Práce na náležité odborné úrovni rozebírá, v čem spočívá a co zahrnuje problematika automatizace knihoven, jak se to projevuje v odborných textech, které o této problematice referují, a jaké nástroje jsou v současnosti dostupné pro intelektuální i automatizovanou analýzu odpovídající terminologie. Na základě toho, s využitím řady dílčích analýz, je navržená doménová ontologie, která by se sama mohla stát dalším podpůrným nástrojem při rozhodování v oblasti automatizace knihoven.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. Struktura argumentace.

Cíl práce je jasně formulován, členění navazujících kapitol je přehledné, argumentace je srozumitelná. Popisované postupy jsou bohatě ilustrovány jak ve vlastním textu, tak ještě podrobněji v obsáhlých přílohách. V závěru práce je přehledně a srozumitelně vyhodnoceno, jak byl cíl naplněn.

2. Formální úroveň práce

Práce je vizuálně přehledná a dobře graficky zformátovaná (snad jen reprodukce obr. 26 na s. 203 je špatně čitelná, další obrázky jsou už ale reprodukovány kvalitněji), zacházení s pravopisem a bibliografickými údaji má odpovídající úroveň. Zavedená terminologie je používána v zásadě správně, i když by se daly najít případy, kde bych spíše doporučoval volbu jiného termínu. (Např. místo „jedinec“ bych v kontextu ontologií preferoval „individuum“. Autorka tu možná chtěla používanou terminologii maximálně počestit, což je v zásadě chvályhodné, ale v tomto konkrétním případě mi poněkud vadí, že termín „jedinec“ výrazně vyvolává představu „entity životného rodu“, o což ve zpracovávané ontologii jistě nejde.) Výjimečně (předpokládám, že jen z důvodu nepozornosti při finalizaci textu) se objevuje — na s. 33–34 — termín „synonymie“ v souvislosti s tím, že „jeden termín má více významů“ (to by snad měla být spíše „homonymie“).

Musím nicméně konstatovat, že v práci zůstaly stopy jisté nepozornosti při finalizaci v podobě mnoha neopravených překlepů (naštěstí zpravidla neovlivňujících srozumitelnost textu) — např. (většina těchto příkladů je vybrána přímo z úvodních vět kapitol různých úrovní):

- S. 182: „Pilotní ontologie probíhala ...“ (Asi chybí na začátku slovo „Tvorba“ — ?)
- S. 192: „První fáze tvorby cílové ontologie se soustředila na zejména na třídy typu objekt.“
- S. 193: „Název třídy definujícím vlastnost ...“
- S. 202: „Volba knihovního softwaru je komplexní proces, ve kterém hrají roli velmi mnoho faktorů.“
- S. 213: „ ... napomoci ke kvalitnějším rozhodnutí.“
- S. 215: „ ... je jen prostředkem, který pomáhá který pomáhá knihovnám ...“

3. Práce s prameny či s materiálem

Ke způsobu práce s prameny a vybranými nástroji nemám připomínky.

4. Vlastní přínos

Práce rozhodně není jen kompilátem pramenů; autorka na základě vyhodnocení skutečností přináší nový „artefakt“, použitelný různými způsoby, mimo jiné i jako potenciální nástroj rozšiřující možnosti dalšího vyhodnocování týchž skutečností. (Konkrétnější způsoby jeho využití jsou už ale spíše mimo rámec této práce.)

IV. Dotazy k obhajobě

- Mohla by autorka podrobněji popsat, jak se konkrétně docházelo ke zjištění, že pro nějakou třídu v ontologii jsou důležité nějaké typy vztahů — např. že třída „Record“ vstupuje do vztahu „IsHandledWhen“? Byla tato zjištění jen výsledkem intelektuální analýzy, nebo se i na nich nějak konkrétně podílela určitá automatizovaná analýza terminologie?
- Proč jsou „vztahy“ na s. 184 („HasAttribute“, „IsHandledWhen“, ...) pojmenovány s velkým počátečním písmenem, zatímco na s. 191 a dál se názvy „objektových vlastností“ (jako „hasSoftwareType“) píšou s malým počátečním písmenem? Jak vůbec funguje v autorčině úzu významová souvislost mezi pojmy „vztah“ a „vlastnost“ v ontologiích?

V. Závěr

Předložená disertační práce **splňuje** požadavky kladené na disertační práci, a proto ji **doporučuji** k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako **prospěla**.